תנ״ך · ראשונים · קיצור בעל הטורים · תורה

קיצור בעל הטורים על במדבר

רבנו יעקב ב"ר אשר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קיצור בעל הטורים על במדבר

רבנו יעקב ב"ר אשר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קיצור-בעל-הטורים-על-במדבר/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פרק ב 6
פרק ג 7
פרק ד 7
פרק ה 8
פרק ו 9
פרק ז 11
פרק ח 13
פרק ט 14
פרק י 15
פרק יא 17
פרק יב 19
פרק יג 20
פרק יד 22
פרק טו 23
פרק טז 24
פרק יז 27
פרק יח 28
פרק יט 29
פרק כ 30
פרק כא 32
פרק כב 33
פרק כג 35
פרק כד 38
פרק כה 40
פרק כו 41
פרק כז 42
פרק כח 43
פרק כט 44
פרק ל 44
פרק לא 45

פרק לב 46
פרק לג 47
פרק לד 49
פרק לה 50
פרק לו 51

פרק א

פסוק א

במדבר סיני לעיל מיניה כתיב אלה המצות וסמיך ליה במדבר לומר אם אין אדם משים עצמו כמדבר אינו יכול לידע תורה ומצות. למעלה כתיב וכל מעשר בקר וצאן וסמיך ליה שאו את ראש ע"ש מה שנאמר עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה:

פסוק ב

במספר שמות כתיב כאן ובפנחס לא כתיב באותו מנין במספר שמות אלא כתבו כאן להודיע שלא שינו את שמותם במצרים ולכך כתיב לבית אבותם לומר לך שנקראו בשמות אבותם:

פסוק ג

אתה ואהרן ולמעלה בכי תשא לא סייע אהרן באותו מנין לפי שעל ידו נעשה העגל שבשבילו הוצרכו למנין לכך לא מנאן הוא. הנשיאים מתחיל באליצור ומסיים בעינן על שם יצרנהו כאישון עינו ועל ידי הענן:

פסוק טז

קריאי העדה וי"ו קטיעא וקרי קרואי בשביל שלומיאל בן צורישדי שהוא זמרי בן סלוא וכן בעדת קרח קראי כתיב חסר ושם חסר הוי"ו לגמרי לפי שהיו כולם רשעים אבל בכאן היו האחרים צדיקים:

פסוק יט

במדבר סיני שנים דסמיכי בסוף פסוק ויפקדם במדבר סיני ואידך ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם במדבר סיני לפי שכשהיו נמנין היו מקריבים עליהם קרבנות כדי שלא ישלוט בהם דבר כדכתיב כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו:

פסוק כב

לבני שמעון לגלגלתם הל' עקומה למטה לפי [שהנשיא] שלו זמרי בן סלוא חטא ונפלו משבטו והלמ"ד היא גבוהה מכל האותיות לכך חסר משבטו שלא העמיד לא מלך ולא שופט. הלמ"ד השנית דגלגלותם דשמעון עשויה כמגירה וזקופה ואין לה כובע בראשה לפי שהורה נשיא בית אב לשמעוני זנות בישראל בגלוי הראש ובקומה זקופה:

פסוק לב

לבני יוסף לבני אפרים ולא אמר לבני יוסף לאפרים לפי שיוסף לא נשא במטת אביו משום כבוד מלכות לא רצה למנותו בדגלים ונקרא הדגל על שם בניו לכך אמר לבני אפרים כדרך שאומר בכולן:

פסוק מב

בני נפתלי בכולן אומר לבני לבד מנפתלי שאומר בני לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים ולכך רמז בברכת נפתלי אשה אילה שלוחה הנותן ר"ת אשה ולפיכך בפנחס כתוב בכולן בני לפי שמתו האנשים ונתרבו הנשים ולכך לא אמר לבני:

פסוק נ

הפקד ב' במסורה הכא ואידך הפקד עליו רשע וזהו שאמרו אין אדם נעשה שוטר מלמטה אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה וזה הוא הפקד את הלוים שנעשו שוטרים הפקד עליו רשע:

פרק ב

פסוק ב

איש על דגלו באתת שיעקב רמז להם מי יהיה ראש דגל שכל מי שדבר עמו לנוכח היה ראש דגל כמו ראובן בכורי אתה. יהודה אתה יודוך. יוסף מאל אביך ויעזרך. דן לישועתך קויתי ה':

מנגד סביב לאהל בגימטריא לאלפים אמה:

סביב לאהל מועד יחנו והחנים לומר כשם שחנייתן למעלה ד' דגלים סביב לכסא הכבוד כך היה למטה ד' דגלים סביב למשכן וזהו איומה כנדגלות וזהו ודגלו עלי אהבה שישראל ראו בשעת מתן תורה הדגלים של מעלה ונתאוו לאותן הדגלים וזה הוא ובשם אלהינו נדגול:

פסוק ז

מטה זבולן ולא אמר ומטה כדרך שאומר באחרים לפי שזבולן היה מפרנס ליששכר וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר ומטה בזבולון כמו שאמר בכולן ללמדך שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של ישששכר לפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפילה לו לומר ששכרו גדול כמותו וכן הוא אומר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר וכתיב כי בצל החכמה בצל הכסף לכן חשוב הכל כמטה אחד וכאילו אמר יששכר מטה זבולן:

פסוק יח
דגל מחנה אפרים הפסוק מתחיל בדל"ת ומסיים בדל"ת לפי שיעקב הקדים בארבע מקומות אפרים לפני מנשה וכנגדו קדם בארבע מקומות אפרים למנשה בדגלים ובנשיאים ובקרבנות ובשבטים:

פסוק לא
'**לאחרונה** ב' במסורה לאחרונה יסעו. ולא יהיה להם זכרון עם שיהיו לאחרונה. שעמלק היה מסרס שבט דן בעון פסל מיכה שעמהם. יהיה להם זכרון. סופי תיבות המן שגם הוא בקש לאבד זכרם:
(**לג**) לא התפקדו בתוך בני ישראל. יש תגין על הה"א לומר שבחמש מקומות שנמנו ישראל לא התפקדו בתוכם:

פרק ג

פסוק ב
אהרן הבכר נדב יש פסיק בין הבכור לנדב לומר שאינו חוזר על נדב כי נדב מת בלא בנים ואין נפקותא בבכורה שלו אלא חוזר על אהרן שהוא הבכור למשה:

פסוק לח
והחונים וגו' לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן. יש פסיק בין משה לאהרן לומר משה במקום א' לבד ואהרן ובניו במקום אחד לבד:

פסוק מ
ושא ג'. ושא את מספר שמותם. ושא עיניך ימה וצפונה. ואידך ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי. שהיה דוד מתפלל על שנשא מספר בני ישראל וזהו ושא את מספר שמותם והמתפלל צריך שיתן עיניו למטה וזהו ושא עיניך ימה שיתן עיניו למטה ולא ירים עיניו למעלה:

פרק ד

פסוק ו
בארון ובמזבח הנחשת כתיב בדיו ובשלחן ובמזבח הזהב כתיב לבתים לבדים וכת. ב את בדיו לרבות הבתים:

פסוק יט
וחיו ב' וחיו ולא ימותו וחיו את בניהם ושבו בתרי עשר בענין הגאולה מלמד שמלאך המות בטל לעתיד לבא וזהו וחיו את בניהם ושבו וחיו ולא ימותו:

פרק ה

פסוק ג
מזכר עד נקבה תשלחו כשם שנתגרשו אדם וחוה ונחש מג"ע. וסמך פרשת סוטה לפי שהנחש בא על חוה ונפלו ירכיו דכתיב על גחונך תלך. וסמך פרשת נזיר על שם הפרי שאכל אדם הראשון. ענבמו ענבי רוש:
ולא יטמאו ב'. הכא ואידך ולא יטמאו עוד בית ישראל שם קדשי שאם יטמאו את מחניהם מטמאים את שם קדשי כדכתיב למען טמא את מקדשי לחלל את שם קדשי:

פסוק ו
מכל חטאת האדם סמך לשילוח הטמאים שע"י חטאת האדם שחטא אדם הראשון שאכל מן העץ והנחש הטעה את האשה והוציאה שם רע באדם הוכו הג' הנחש בצרעת ואשה בזיבה ואדם במות וכסדר קללתם מנאם כאן צרוע דהיינו נחש וזב דהיינו אשה וטמא לנפש דהיינו האדם שנענש במות תמות:
ל מעול מעל. בה'. לומר שכל המטה דינו של גר כאילו מטה דינו של מעלה:
הנפש ההוא והתודו. רמז שכל המומתים מתודים בעת יציאת הנפש:

פסוק ט
תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה. מוקי לה בספרי בבכורים:
יקריבו בגימטריא הם הבכורים:

פסוק י
ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה פרשת סוטה לומר שמי שמשהה קיני הנשים ואינו מקריבם כדדך שעשו בני על. הוי כאלו שכבום:

פסוק יז
ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן בירושלמי למה מים ועפר מים ממקום שבאת עפר למקום שהולכת. וכתב שהיא עתידה ליתן דין וחשבון:
בקרקע ב' במסורה. הכא ואידך ואם יסתרו מנגד עיני בקרקע הים פי' ואם יסתרו מנגד עיני שנסתרה ונעלם מעיני אישה בקרקע הים יבדוק אותה ע"י קרקע וים דהיינו מים ועפר:

בקרקע המשכן עי"ן מידלי מפני כי עין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין:

פסוק יח
המאררים עולה ב' פעמי [ם רמ"ח לומר שבידקין רמ"ח איברים של איש ושל אשה לכך כתיב מנחת קנאות הוא וקרינן היא:

פסוק כב
אמן אמן פסיק בין שני אמנים לומר אמן מאיש זה אמן מאיש אחר:

פסוק כג
ומחה ד'. ומחה אל מי המרים ומחה על כתף ים כנרת. ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים. ומחה ה' את שמו. ומחה אל מי המרים היינו מים חיים שנאמר ומחה על כתף ים כנרת מה התם מים חיים דכתיב מקדם לעין אף הכא מים חיים אם נטמאה ומחה ה' את שמו ואם נמצאת טהורה ומחה ה' אלהים דמעה ואם היתה עקרה נפקדת ואם היתה יולדת בצער יולדת בריוח:

פסוק כד
והשקה ג' במסורה. והשקה את האשה והשקה את נחל השטים ואד יעלה מן הארץ והשקה. והשקה וגו' הכהן נותן עפר במים ומשקה אותה וזהו ואד יעלה מן הארץ והשקה למה בשביל שעשתה מעשה שטים שזנתה וזהו והשקה את נחל השטים:

פסוק כח
ונזרעה וסמיך זאת תורת הקנאות לומר שאם טהורה היא יהיו לה בנים צדיקים בעלי תורה:

פסוק לא
ונקה האיש מעון ונקה ג' תגין על ה"א לומר לך שנקה מחמשה עונות ואלו הן עון אשת איש עון פנויה עון שלא בא עליה עון בניו עון בנותיו:

את עונה ב' במסורה הכא ואידך בנדרים ונשא את עונה כדאיתא בסוטה שלא ידאג הבעל לומר גרמתי לה מיתה אלא היא תשא את עונה ודוקא הכא אבל בנדרים שהיה יכול להפר ולא הפר לה בעלה הוא ישא את עונה:

פרק ו

פסוק ב
יפלא ב' במס' חסרים הכא ואידך בערכין דילפינן נדרים מערכין מה התם כערכך הכהן כן יהיה אף בנדרים הכל תלוי בחכם אם נראה לו יתיר ואם לאו לא יתיר:

פסוק ו

ע ל נפש מת לא יבא. לומר לך שאם תשרה עליו שכינה מחמת נזרו שלא יאמרו שהוא דורש אל המתים. ל' פעמים כתיב נדר ונזירות בפרשה דסתם נזירות שלשים יום וכן ג"כ יהיה עולה שלשים:

פסוק כא

זאת תורת הנזיר וסמיך ליה על תורת נזרו לומר מי ששתה יין אל יורה. וסמיך ברכת כהנים לפרשת נזיר לומר שתויי יין פסולין לברכת כהנים שנקראת עבודה:

פסוק כג

כה תברכו להזכיר זכות ואני והנער נלכה עד כה וכה יהיה זרעך וזהו אשר עד כה ברכני ה' וכ"ה אותיות בפסוק שמע ישראל וכ"ה פעמים ל' ברכה בחומש וכ"ה פעמים שלום בחומש ולכך מתחיל ברכת כהנים בברכה ומסיים בשלום וזהו ה' יברך את עמו בשלום:
אמור ל הם. מלא ו' כנגד ו' ברכות. יברכך. וישמרך. יאר. ויחנך. ישא. וישם לך שלום. כנגד ו' ה'. תורת ה'. עדות ה'. פקודי ה'. מצות ה'. יראת ה'. משפטי ה':

פסוק כד

יברכך ה' וישמרך התחלת התיבות עולה כ"ו כנגד השם של ד' אותיות וסוף התיבות כה"ך עולה מ"ה כנגד השם של מ"ה תיבות וזהו ה' ישמר צאתך ובואך. וג' תיבות בפסוק כדי להזכיר זכות ג' אבות ובהם ט"ו אותיות על שם האבות שראו זה את זה שלשתן ביחד ט"ו שנים וזכות השבטים עם האבות הם ט"ו. יברכך בזכות אברהם דכתיב ביה וה' ברך את אברהם בכל וג' תיבות בפ' כנגד ג' ברכות שנאמרו בו ואברכך. והיה ברכה. ואברכה מברכיך:
יברכך ה' בגי' בנכסים ובגוף:

פסוק כה

יאר כנגד יצחק שראה העקידה ומת והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו כדאיתא בפרקי דר"א. יאר להפך ראי שהיה עולת ראיה ויש בו ה' תיבות וכ' אותיות כיצחק שהיה אחר כ' דורות ושמר ה' חומשי תורה:

פסוק כו

ישא כנגד יעקב וישא יעקב רגליו וכתיב ביה ושבתי בשלום ויש בו ז' תיבות כנגד השבטים אשר נולדו רובן בז' שנים וכ"ה אותיות כנגד כה תאמר לבית יעקב:
וישם יש בו ז' תגין שבז' דרכים ישם לך שלום על שם בז' דרכים ינוסו לפניך:
שלום בגימ' עשו לרמז הוי מקדים שלום לכל אדם ואפי' בשלום נכרי:

פסוק כז
ואני אברכם בגימ' אסכימה עלי ידיכם:

פרק ז

פסוק א
ויהי ביום כלות סמך חנוכת המזבח לברכת כהנים רמז לחשמונאים שיעשו חנוכה ועוד כדי שלא תשלוט עין הרע במלכותם לכך ברכם תחלה וסמך למשכן שבזכות המשכן יהיה שלום וכן דוד סמך ה' יברך את עמו בשלום למזמור שיר חנוכת הבית:
ושמו את שמי ואני אברכם וסמיך ליה ויהי ביום כלות זהו בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך:

פסוק ב
הם נשיאי המטות הם סופי תיבות להפך מתים. וכן הפקודים ויביאו את קרבנם ס"ת מותם על שם ותבער בם אש ותאכל בקצה המחנה בקצינים שבהם:

פסוק ג
שש עגלות כנגד ששה מזלות אשר עולים בגלגל וששה יורדים וכנגד ששה עתים קור וחום וקיץ וחורף וזרע וקציר:
ושני עשר בקר כנגד י"ב שבטים וי"ב מזלות:

פסוק יג
וקרבנו וי"ו יתירה על שם ו' בנים שיצאו ממנו וכולם נתברכו בו' ברכות. ו' בנים יצאו מנחשון בעלי ו' ברכות ואלו הן דוד משיח דניאל חנניה מישאל ו יעזריה. דוד דכתיב ביה יודע נגן וגבור חיל איש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וה' עמו. יודע נגן שיודע לשאול. וגבור חיל יודע להשיב. איש מלחמה יודע לישא וליתן במלחמתה של תורה. ונבון דבר מבין דבר מתוך דבר. ואיש תואר שמראה פנים בהלכה. וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום. משיח דכתיב ביה ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. דניאל חנניה מישאל ועזריה דכתיב בהן ילדים אשר אין בהם כל מום וטובי מראה ומשכילים בכל חכמה ויודעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך. דבר אחר למה וקרבנו עם וי"ו יתירה כנגד ששה דברים שנתחדשו באותו היום בעולם ראשון לשכינה ששרתה בישראל ראשון לנשיאים ראשון לברכת כהנים ראשון למחיצת מחנה שכינה ראשון לאיסור במה ראשון לירידת האש יבא בן נחשון בשש מדות ויבנה יסוד בית המקדש ולמה נקרא שמו נחשון על שירד תחלה לנחשול שבים.

בכולן כתיב נשיא חוץ מיהודה שלמוד הוא אותו השבט להקטין את עצמו ישב נא עבדך תחת הנער וכן בדוד הוא אומר הוא הקטן. בכל אחד יש ששה פסוקים כנגד ששת ימי המעשה ובכל אחד הוכפל שמו הרי כ"ד כנגד כ"ד שעות שביום ובלילה: שלשים ומאה משקלה; כנגד שנות אדם עד שנולד שת:

שבעים שקל כנגד שבעים שהניח לבניו [אולי ר"ל לדוד המלך ע"ה] ולהצילם משבעים אומות:

שבעים שקל. בגימטריא שבעים נפש בשביל שבעים שידדו למצרים:

פסוק יד

כף אחת כנגד התורה שנתנה מכף ידו של הקב"ה:

עשרה זהב כנגד י' דברות:

מלאה קטרת תחליף הק' בד' בא"ת ב"ש יעלה למנין תרי"ג:

פסוק טו

פר אחד כנגד אברהם ואל הבקר רץ אברהם. איל כנגד יצחק. כבש כנגד יעקב והכשבים הפריד יעקב. פר איל כבש. בגימטריא אברהם יצחק ויעקב:

פסוק יז

ולזבח השלמים בקר שנים כנגד משה ואהרן שעשו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים:

אילים כבשים עתודים שלשה מינים כנגד כהנים לוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים:

עתודים מלא וי"ו שדוד שעמד ממנו נתברך בשש ברכות ואין עתודים אלא לשון עמידה כמה דאת אמר אשר התעתדו לגל. ם ואומר ועתדה בשדה לך פירוש יבא בן נחשון בשש מדות ויבנה יסוד בית המקדש. דבר אחר וקרבנו למה וי"ו יתירה כנגד ששה דברים שניטלו מאדם הראשון ועתידין לחזור כשיבא בן נחשון הוא המשיח ואלו הן הששה דברים שניטלו מאדם הראשון זיוו דכתיב משנה פניו ותשלחהו. חייו דכתיב כי עפר אתה ואל עפר תשוב. קומתו דכתיב ויתחבא האדם מלמד שנגרעה קומתו ונעשית של מאה אמה. פירות הארץ והאילן דכתיב ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה. מאורות דכתיב וחפרה הלבנה ובושה החמה. ומנין שגנזן שנאמר וימנע מרשעים אורם. ומנין שעתידין לחזור בימי המשיח שנאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. חייו דכתיב כי כימי העץ ימי עמי חמש מאות שנה סדן של שקמה חמש מאות שנה. קומתו דכתיב

ואולך אתכם קוממיות בקומה זקופה. פירות הארץ והאילן דכתיב הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה. מאורות דכתיב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים:

פסוק יח
ביום השני הקריב בגימטריא נתן להם עצה:

פסוק פט
מבין שני הכרובים ראשי תיבות משה לומר לך שהוא חשוב ככרוב של מעלה:

פרק ח

פסוק ב
בהעלותך סמך נרות לחנוכה לפרסומי ניסא בנרות:
בהעלתך את בגי' עשה בה מעלות:
אל מול פני המנורה יאירו כי אני איני צריך לאורה:
פני המנורה יאירו בגי' וכי אני לאורך צריך:
שבעת הנרות כנגד ז' המזלות חנכ"ל שצ"ם. כתיב בהעלותך את הנרות וכתיב להעלות נר תמיד לבית הלל נר ואח"כ נרות שמוסיפין והולכין והיינו להעלות נר תמיד שמעלין בקודש ולבית שמאי תחילה נרות ואח"כ נר שמורידין והולכין:
להעל ות נר תמיד. ס"ת תרד:

פסוק ד
וזה מעשה המנורה וזה עולה י"ח שגובהה של מנורה י"ח טפחים:
כמראה בגימטריא כגבריאל מלמד שגבריאל הראה לו דמות המנורה:
כן עשה כ"ן נרות עשה שלמה בי' המנורות. עשה. בגימ' שלמה. ד' פעמים הזכיר מנורה שהיא כשרה מד' מינין כדאיתא במנחות דף כ"ח ע"ש ורמז לארבע מנורות בשמחת בית השואבה:

פסוק טז
נתנים נתנים המה לי. בגימ' שאלה לא עשו ענל של זהב:

פסוק יט
ואתנה את הלוים ה' פעמים בני ישראל בפסוק כנגד כהנים לוים ישראלים גרים ועבדים משוחררים וזהו קדש ישראל לה' ראשית, תבואתה תבואת ה':

ולכפר ג' במסרה הכא ולכפר על בני ישראל. ואהרן ובנ. ו מקטירים וגו' ולכפר על בני ישראל בדברי הימים. ושבועים שבעים נחתך על עמך ולהתם חטאת ולכפר עון בענין הקץ של דניאל מלמד שגלות מכפרת כמו קרבן:

פסוק כה

ומבן ב' ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ומבן אדם חציר ינתן שכיון שהגיע לכלל חמשים שנה אין בו כח לעבוד עבודה וכחציר ינתן:

פרק ט

פסוק א

וידבר ה' אל משה סמך פ' פסח לטהרת לוים רמז שהלוים מפשיטים:

פסוק ב

במועדו מלא וי"ו לאחר ו' שעות זמן שחיטה. במועדו בא"ת ב"ש שיפזק"ף בגימ' בשבת:

פסוק ד

לעשת הפסח לעשת חסר וי"ו לומר לך שלא עשו במדבר אלא אותו פסח בלבד:

פסוק ו

אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם בגימ' אלו שהיו נושאין ארונו של יוסף:

אשר היו טמאים בגימ' זה למת מצוה:

פסוק י

טמא לנפש יש פסיק בין טמא לנפש לומר לך שיש חילוק בין הטמאים איש נדחה ואין צבור נדחין:

(**או בדרך**) **רחקה** בגימ' זהו. מאסקופה שעל ה"א נקוד כאילו לא נכתב:

ועשה פסח לה' בחודש השני לפי שכשמעברים השנה אז אייר במקום ניסן ולפי שבחמשה עשר בו ירד המן לכך עושים בו פסח יום א':

פסוק יג

ובדרך ד' במסרה הכא ואידך וילך בדרך אביו ובדרך אמו ובדרך ירבעם בן נבט ואידך ובדרך חטאים לא עמד וזה הוא ובדרך לא הי' וחדל לעשות הפסח שעושה כדרך שעשה ירבעם שהלך בדרך חטאים שבטל הקרבנות והחטיא את ישראל גם זה שאינו בדרך ומבטל מלעשות הפסח:

וחדל ב' במסרה הכא ואידך וחדל לעולם דפסח בכרת וזה הוא וחדל לעולם לעולמו של יובל דהיינו חמשים שנה כדין חייבי כריתות דלא מפקי חמשים:

ונכרתה הנפש ההוא ס" ת אשה לומר לך אחד האיש ואחד האשה בכלל עונשין:

פסוק טו

וביום הקים את המשכן ז' פעמים כתיב בפרשה כנגד ז, משכנות:
ובערב ד' במסרה הכא ואידך ובערב תאמר מי יתן בקר ומקטרים לה' וגו' בבקר ובערב.
ובערב חתרתי לי בקיר ביחזקאל שהיה מתנבא על הגלות וזהו ובערב חתרתי לי בקיר כשיצאו בגולה תאמר מי יתן ערב כההיא ערב שנאמר בו מקטירים לה' בבקר ובערב וכמראה אש עד בקר:

פסוק יז

העלות ב'. העלות הענן עד העלות הגולה זהו שאמרו ראוין היו שיעשה להם נם בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי משה אלא שגרם החטא:
ובמקום ב' במסרה הכא ואידך ובמקום גדולים אל תעמוד שלא היו נפנין לא לפניהם ולא לצדדיהם אלא לאחוריהם זהו ובמקום אשר ישכון שם הענן דהיינו לפניהם או לצדדיהם אל תעמוד לעשות שם גדולים:

פסוק כג

ביד משה וסמיך ליה עשה לך שתי חצוצרות כסף שלא היו אלא בידו שבחייו נגנזו:

פרק י

פסוק ב

לך שתי אותיות שלך שמשלו עשאם:
שתי חצוצרות כנגד אברהם ויעקב שעשו מלחמה באומות ונצחום:
כסף ולא זהב שלא להזכיר קול העם ברעה:

פסוק ט

וכי תבאו מלחמה רמז למלחמת גוג העתידה שתבא לימות המשיח:
תבאו מלחמה בגימ' במלחמת גוג:
תבאו אותיות אבות שזכות האבות עומד במלחמה:
והרעותם בחצוצרות על שם רוע התרועעה הארץ תרועם בשבט ברזל:

פסוק י

שמחתכם בגימ' גם ביום השבת:
ובמועדיכם מלא וי"ו כנגד פסח עצרת ראש השנה יה"כ סוכות שמיני עצרת:

פסוק יד

ויסע דגל מחנה בני יהודה בכולם כתיב ונסע וביהודה כתיב ויסע חסר מ' שכל מ' שנה שהיו במדבר היו עצמותיו בארון כאילו לא נסע:

פסוק כה

מאסף ג' במסורה הכא ואידך ואין איש מאסף אותם הביתה בפילגש בגבעה ואידך וכעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף שבט דן על שהיה עמהם פסל על כן אין איש מאסף שהענן היה פולט אותם ועמלק הרג בהם ונפלו כעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף:

פסוק כח

ויסעו ב' במסורה הכא ואידך ויסעו ויהי חתת אלהים. לומר מה שם היה חתת אלהים על כל סביבותיהם אף כאן ד"א ויסעו דהתם ריש פסוק ויסעו דהכא סוף פסוק דהתם לפי שיעקב ביער ע"א מתוכם לפיכך נסעו ביד רמה ושכינה לפניהם אבל בני דן שהיה ביניהם ע"ז נסעו לאחור ולא לפנים שהיה הענן פולט אותם ועמלק היה הורג בהם:

פסוק לב

והיה הטוב ההוא ה' פעמים טובה כתיב כאן כנגד חמש מאות אמה דושנה של יריחו שנתנו לבניו. והטבנו. טוב. הטוב. ייטיב. והטבנו. בגימ' יריחו:

פסוק לד

בנסעם ב' במס' בנסעם מן המחנה בנסעם מקדם מה להלן מדדו אף כאן נמי מרדו: עשה נוני"ן הפוכין שרצה להעביר שבטים שאותיותיהם נ' את הירדן שהוא רחב חמשים אלא שחטאם גרם. טעם אחר לנוני"ן הפוכין כדאיתא בשבת פרק כל כתבי שאין זה מקומה וכתבה כאן להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה, ועשה נוני"ן הפוכין לו' שמקומה לפני ג' פרשיות לפניה, ואלו לא היו נוני"ן הפוכין לא הייתי יודע אם לאחר נ' פרשיות אם לפני נ' פרשיות לכך עשאם הפוכין לומר לפני נ' לפניה, והוא אחר ונסע אהל מועד מחנה הלוים בפ' במדבר שמשם עד הכא נ' פרשיות:

פסוק לה

ויהי בנסוע וי היה לאומות בנסוע, ויהי עולה ל"א שנלחם עם ל"א מלכים:

בנסע מלמד שהיה מתנענע ולא היה נוסע ממקומו עד שמה היה אומר קומה ה'. בנסוע הארון. כשנוסע הארון מסיע עמו המרכבה וחיות הקדש:

בנסע באטב"ח חשמ"ל. בנסע בא"ת ב"ש שטח"ז שהוא בגי' ככבוד המרכבה:

בנסע בגימ' יעקב, שדמות יעקב אשר הוא חקוק בכסא הכבוד נוסע עמהם:

פסוק לו
ובנחה כתיב בה"א כנגד ארבעה דגלים ומחנה לוים. בפסוק ויהי בנסוע י"ב תיבות כמו שיש בפסוק ולכל היד החזקה שהוא סוף התורה. ובפסוק ובנחה יש בו שבעה תיבות כמו שיש בפסוק בראשית שהוא תחילת התורה לומר שהוא חשיב ספר תורה בפ"ע ומתחיל בוי"ו ומסיים בלמ"ד ע"ש הליכות עולם ל"ו. כל פרשה שיש בה כדי ללקט פ"ה אותיות כמו ויהי בנסוע מצילין אותה מפני הדליקה לכך סמוך לו ותבער בם אש ה' לומר לך שמצילין הפרשה שיש בה פ"ה אותיות מן האש וע"כ המילה שעולה פ"ה מצלת מדינה של גיהנם:

פרק יא

פסוק א
בקצה המחנה בגימטריא הקצינים:

פסוק ד
מי יאכילנו בשר אף על פי שהיה להם בשר הרבה הם היו סבורין לעבור הירדן מהרה ואמרו אנו צריכין להלחם בכנענים ולא נוכל להעביר מקננו עמנו ולכך אמרו מי יאכילנו בשר:

פסוק ח
טעמו ד', והיה טעמו כטעם לשד השמן. שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא על שמריו על כן עמד טעמו בו, וישנו את טעמו, בשנותו את טעמו גבי דוד, מואב שהיה שקט עמד טעמו אבל דוד שגלה ממקום למקום בשנותו את טעמו. ודור המדבר אף ע"פ שגלו ממקום למקום לא שינו את טעמן בשביל המן שנאמר בו וטעמו שלא נתנה תורה אלא לאוכלי המן:

פסוק יא
ולמה לא מצתי חן חסר אל"ף ואידך גבי איוב ערום יצתי חסר אל"ף לומר אם לא מצאתי חן בעיניך למה יצאתי מבטן אמי:

פסוק יב
האומן תגין על הה"א שבחמשה דברים אב זוכה לבניו ואלו הן בנוי, בכח, בעושר, בחכמה, בשנים. בנוי שנאמר יראה על עבדיך פעלך והדרך על בניהם. בכח שנאמר גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך. בעושר שנאמר נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה. בחכמה שנאמר תחת

אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ וכתיב לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך. בשנים דכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה. וכשם שהוא זוכה להם כך מחייב אותם בחמשה דברים חילופם דכתיב יחולו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע ומחזיק בפלך ונופל בחרב וחסר להם. זב תחת הכח שהזיבות מתשת הכח. ומצורע תחת הנוי כי הצרעת מגונה על הבריות. ומחזיק בפלך בור שאין בו חכמה. ונופל בחרב קצר ימים. וחסר לחם זה עוני תחת העושר נמצא שהצדיק מזכה לבניו בחמשה דברים והחייב מחייב לבניו בה' דברים חילופם:

פסוק טז

אספה לי שבעים איש כנגד שבעים נפש שירדו למצרים וכנגד ע' אומות וכנגד ע' שמות שיש להקב"ה ואלו הן אל, אלהים, ה' [אדני], אחד, אדון, אדיר, אהיה, אמיץ, אמת, ארך אפים, אחרון שאין מוסר מלכותו לאחר, אמונה, אשכול הכופר, ברוך, בורא, גדול, גאה, גואל, גבור, דגול, היודע, ועד, זוכר, חי, חסיד, חנון, חוקר, חסין, חכם, טוב, טהור עינים, ישר, יושב סתר, כבוד, מסתתר, נורא, נשגב, נצחי, נוצר חסד, נושא עון, נושא פשע, נושא חטא, נוקם, נוטר, נקה, יושב קדם, סלה, סולח, עליון, עופר, עזוז, פודה, פוקד, צור, צבי, צבאות, קרוש, קנא, קרוב, רחום, רם, ראשון, שלא קיבל מלכותו מאחר, רב חסד, שומר, שופט, שלטון, שר, שוכן עד, תמים, תקיף, וע' שמות של ישראל ואלו הן אשת נעורים, אילי הצדק, אלופים, אחים, אהובים, אום, אם, אישים, אפרים, אדירים, אצילים, אגוז, איומה, אגודה, בנים, בני אל חי, בני אברהם, בני יצחק, בכור, בחורים, בתי, ברה, בעולה, גוי, גדול, גן נעול, גל נעול, גפן העמוסים, ונשואים, זרע קדש, חכמים, טובים, יחידים, יקירים, ישראל, ישורון, יעקב, יוסף, יהודים, ילדים, ידידים, כלה, כנה, כרם, כהנים, משרתים, מלכים, מעין חתום, נחלה, נדיבים, נאוה, נער, נטע, סגולה, עליונים, ענוים, עדה, עברים, עבדים, עמים, פדוים, פזורים, צאן, קדושים, קנוים, רבים, רכים, שבטי יה, תמימים, ע"כ ושבעים שמות לירושלים. תגין על ה"א דאספה לומר לך שיהיו בקיאין וזהירין בה' חמשה חומשי תורה:

עמך בגימ' יהו דומין:

פסוק יז

ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. כי אני לא אבחרם ולא אתן מרוחי עליהם כי אני אמרתי כי אתה לבדך תשא אותם ואתה אמרת לא אוכל לשאת משא כל העם הזה בחר לך מי שישא עמך ותתן מרוחך עליהם לכן כתיב ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש אבל אלדד ומידד שלא היו מכלל השבעים נאמר בהם ותנח עליהם

הרוח פי' הרוח מאת ה' ולא משל משה וכשאמר לו יהושע כלאם אמר מי יתן כל עם ה' נביאים כאלו השנים בתת ה' את רוחו עליהם ולא כשבעים הזקנים שאצל מרוחי ונתן עליהם:

פסוק כ

לזרא באל"ף שמצאו בו כל מיני טעמים חוץ מאחד והוא טעמו של לויתן (כי עי ן לא ראתה וגול). לזרא בגי' לחלי מעים:

פסוק כב

אם את כל דגי הים יאסף להם פי' ימית להם ל' ויגוע וזה הוא באסיפה בעלמא סגי להו:

פסוק כה

כנוח ב' במס' ויהי כנוח עליהם הרוח ואידך כנוח כפות רגלי הכהנים לומר לך שנחה עליהם השכינה כמו על הארון:

פסוק כו

ותנח במסרה (עמ"ש בפ' נח):

פסוק כז

מתנבאים קרי ביה מת נביאם שהיו אומרים משה מת ויהושע מכניס ישראל לארץ:

מתנבאים נוטריקין מש"ה תנו"ח נפש"ו בג"ן אלהי"ם יהוש"ע מכני"ס:

פסוק לא

ויגז ב' במס' ויגז שלוים ואידך ויגז ראשו באיוב וזהו הוא שיא במדרש יותר ממשה שהרג בהם השליו ע"י אכילה הרג בהם ע"י ירידה ונפילה שנפל על ראשם כשם שנאמר באיוב ויגז ראשו והיה מתאבל על בניו שנפל עליהם הבית כך בכאן היו מתאבלים על אותם שמתו מנפילת השליו: כתיב שלוים, וקרי סלוים שלוים לצדיקים וסלוים לרשעים שהיה להם כקוצים:

פסוק לד

המתאוים ב' כי שם קברו את העם המתאוים הוי המתאוים למה כי שם קברו את העם המתאוים:

פרק יב

פסוק א

הכושית בגימ' יפת מראה:

פסוק ב
וישמע ה' וסמיך ליה והאיש משה שדברו עליו בינו לבינם ולא שמע אותם אדם אחר:

פסוק ג
עניו ענו כתיב שהיה בחשבון ענ"ו. מים בהר ויכסהו הענין ששת ימים ימים ואח"כ ג"פ ארבעים:
ענו בגימ' בעדן שנוחל גן עדן:

פסוק ו
במראה ב', במראה אליו אתוודע, במראה נהפכו צירי עלי, לומר שאפילו במראה שאני נראה לנביאים נתהפך ציריהם עליהם אבל משה יושב כתלמיד לפני רבו:

פסוק ח
ומראה תגין על הה"א לומר שמציץ בה' נוגה שנאמר ביחזקאל ובה' אור שנאמר בבראשית:

פסוק י
והענן סר שלא יראה במפלתן זה שאחז"ל אל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו:

פסוק יג
רפא ב' במס', רפא נא לה, רפא שבריה כי מטה משה התפלל לאל שירפא שבריה כי מטה שאל"כ אין מי שיטהרנה:
רפא תגין על הרי"ש אמר הסרת עטרת ראש רפה שבריה כי מטה:

פסוק טו
והעם לא נסע בפסוק ותתצב אחותו יש ז' תיבות לכך המתינה לה שכינה שבעת ימים:

פרק יג

פסוק ב
שלח לך סמך מרגלים למרים בשביל לשון הרע שספרו. שלח לך אנשים. סופי תיבות חכם שיהיו חכמים וצדיקים. שלח לך רמז למנין של"ח שנים ישתלחו ויצאו בגלות שבג' אלפים ושל"ח שנים חרב הבית וכן שלח מעל פני ויצאו (ירמיה טו):

פסוק ג
וישלח אותם משה ס"ת חמה שאמר להם הכנסו בחמה לעיר שלעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב:
ראשי בני ישראל המה המה עולה נ' מלמד שהיו שרי נו"ן:

פסוק י
סודי ב'. גדיאל בן סודי תעבוני כל מתי סודי המרגלים שהיו מתי סודי ששלחו אותם לתור הארץ ולגלות כל סודותיה תעבוני שהוציאו דבה וגרמו שנקבע להם בכיה לדורות:

פסוק טז
אלה שמות האנשים בגימ' שמותיהם מכוערים:

פסוק יז
את ההר בגימ' תורה שתעמוד להם זכות התורה:

פסוק כ
השמנה ב'. השמנה היא אם רזה ואת השמנה ואת החזקה אשמיד ביחזקאל בפרשת הנני אל הרועים אלו לא הוציאו דבה היו זוכים לכל מה שאומר בענין במרעה טוב ארעה אותם ומרעה שמן תרעינה אל הרי ישראל ועכשיו שהוציאו דבה גרמו להם למה שנאמר ובניכם יהיו רועים במדבר מ' שנה וגו':

פסוק כא
חמת ויעלו בנגב ויבא ס"ת בהפך אבות שנשתטח על קברי אבות:

פסוק כד
למקום ההוא קרא נחל אשכול: הפסוק מתחיל בלמ"ד ומסיים בלמ"ד דסתם נזירות ל' יום. והיין אם זכה לשתותו כראוי אז חמרא וריחני פקחין וזוכה ללמוד וללמד:

פסוק כט
והאמורי יושב מלא ו' ששקול הוא כששה עממים שנאמר בו כגובה ארזים גבהו:

פסוק ל
עלה נעלה בה"א לומר שאפילו אם יאמר לנו עשו סולמות ועלו לרקיע שהוא מהלך ת"ק שנה נעלה:

פסוק לא
כי חזק הוא ממנו איתא בגמרא אל תקרי ממנו אלא ממנו שאפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם. יש מפרשים אלא ממנו ל' מנא פי' כלי. ויש מפרשים לפי שכל אותיות של ממנו כפולים כמו מ"ם נו"ן וי"ו לכך כולל בו ב' דברים פשוטו והדרש שלו:

פסוק לג
ונהי ב' במסורה הכא ונהי בעינינו כחגבים ונהי כטמא כלנו. וכן היינו בעיניהם בגימטריא וזהו קן נמלים וכ"ן גם כן נוטריקון וכמו נמלים ובזה יתיישב מה שפירש רש"י שמענו אומרים נמלים בכרם כי מאן דכר שמם של נמלים והלא הפסוק אומר

ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם ומשמע כחגבים ולא כנמלים אלא כמו שאמרנו נראה שמדקדק רש"י ע"כ. ונהי כטמא כולנו לפי שאז נגזר עליהם סורו טמא או כמ"ש ככה יאכלו לחמם טמא:

כחגבים ב' במסרה. הכא ואידך ויושביה כחגבים כדאיתא במדרש שענק אחד אכל רמון וזרק הקליפה וכל י"ב מרגלים נכנסו לישב בתוכה מפני הצל וזהו ויושביה כחגבים שישבו בה כחגבים:

פרק יד

פסוק ג

לנפול ד' במסרה. לנפול בחרב דחה דחיתני לנפול אשר החילות לנפול לפניו גם בבל לנפול חללי ישראל שבעון זאת הנפילה דחוני שגרמו לי עתה נפילה דכתיב ופגריכם אתם יפלו במדבר ודחיתני לנפול לדורות שגרמו שחרב הבית ונפלו ביד בבל והיינו גם בבל לנפול חללי ישראל וכן בימי המן שכתבו שטנה על בוני הבית ולא הניחו לבנותו:

פסוק ד

נתנה ראש זהו ע"ז וכן בעגל אשר ילכו לפנינו אשר אותיות ראש ומה התם אחר מ' יום אף כאן אחר מ' יום: איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה. ר"ת בגימ' ע"ז:

פסוק ט

לחמנו ד' במסרה. כי לחמנו הם לחמנו נאכל זה לחמנו חם הצטיידנו בנפשנו נביא לחמנו אם בה' אל תמרודו לחמנו הם ונאכלם כלחם אבל לאחר שעברו את פי' ה' ויכום ויכתום וזהו בנפשנו נביא לחמנו מפני חרב המדבר ורב להם הדרך מאד שהלכו מ' שנה במדבר:

פסוק יג

העלית ג' במס'. עמ"ש בפרשת תשא:

פסוק יד

עין בעין ג' במסרה אשר עין בעין נראה אתה ה' כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון ואידך עין בעין שן בשן. בעה"ז א"א לראות בשכינה כדכתיב כי לא יראני האדם וחי וזה הוא שכתוב כאן אשר עין בעין נראה וסמיך ליה והמתה אבל לעתיד לבא יראו ועתידין לומר זה ה' קוינו לו וכן רמז למה שדרשו עין בעין ממון כדכתיב הכא עין בעין וסמיך ליה והמתה פי' אם יהיה עין בעין ממש (פירוש) שמא ימות ע"כ פירושו ממון:

פסוק טז
מבלתי ב' במסרה. מבלתי יכולת ה' ואידך ותזנו אל בני אשור מבלתי שבעתך בענין תועבות ירושלים כביכול שעונות ישראל עושין ליד חזקה שאין בה יכולת:
וישחטם במדבר החי"ת שבורה לומר שעברו על התורה שכרת עליה שמונה בריתות בכלל ושמונה בריתות בפרט ועל כן נתן רשות למלאכי חבלה לפרוע על חטאתם:

פסוק יז
ועתה יגד ל נא כח. יגדל יו"ד גדולה אמר אם נסוך עשר פעמים בי' נסיונות זכור להם צדקת אביהם שנסית אותו בעשר נסיונות:

פסוק יט
כגודל ב' במסרה. כגודל חסדך. כגודל זרועך הותר בני תמותה. זהו שאמרו שני פרנסים טובים עמדו לישראל משה ודוד שידעו להתפלל עליהם:

פסוק כד
יורישנה ב', וזרעו יורישנה הנה ה' יורישנה שלא היה יכול להורישם אלמלא שה' הורישם מפניו:

פסוק לא
והביאתי י' יתירה שאביא אותם אל הארץ שנתקדשה בי' קדושות:

פסוק לב
ופגריכם אתם פי' כאשר אתם בבריאותיכם כן תשכיבו עצמכם ותמותו:

פסוק לח
חיו בא"ת ב"ש סמ"ף שהוא בגי' בחלקם שחיו בחלקם:

פסוק מ
ועלינו ב'. הננו ועלינו ואם כה יאמרו עלו עלינו ועלינו זהו שנא' כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט אלו היו ששים רבוא ונפלו ויהונתן לא היה אלא הוא ונערו ונצחו:

פסוק מד
ויעפילו בגימטריא צלפחד דאיכא למ"ד מן המעפילים היה:

פרק טו

פסוק ג
ועשיתם אשה לה' סמך פרשת נסכים למלחמה וכן בפנחס אשר יצא לפניהם סמך מיד פרשת קרבנות שבזכות הקרבנות היו נוצחים במלחמה:

פסוק כ
חלה תגין על ה"א שה' דברים חייבין בחלה. חמשת רבעים קמח חייבין:

פסוק כא
מראשית עריסותיכם הפ' מתחיל במ"ם ומסיים במ"ם לומר לך שעין יפה א' ממ':

פסוק לא
הכרת תכרת בגימטריא שדברה התורה כלשון בני אדם. סמך מקושש למגדף. לומר לך שבזמן אחד היו כדאיתא בחולין פרק קמא ומפני ששבת חמור כע"ז סמך להם פרשת ציצית ששקולה גם כן ככל המצות דכתיב וזכרתם את כל מצות ה':

פסוק לח
ועשו להם ציצית אמר הקב"ה אני רוצה שתהיו מעוטפים כמלאכים לבושי הבדים וכאשר ראיתם אותי מעוטף לכן צוה בתכלת שדומה לרקיע ולכסא הכבוד:
ציצית בא"ת ב"ש בגימטריא עולה כסא:
ציצית בגימ' צדקות ובגימ' נשרים לומר מי שהוא זהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני השכינה דכתיב אני בצדק אחזה פניך וזוכה למה שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים:

פסוק לט
וראיתם בגימטריא ציצית ביום:
וזכרתם כתיב זכירה בציצית לכן צוה לעשות ארבע ציצית בארבע כנפות בגדיו שכל מקום שיפנה יזכור. ובכל אחד חמשה קשרים כדי שיזכור לחמשה חומשי תורה. ויש בכל אחד שמונה חוטין שימנע מלעשות עבירה בשמונה איברים המרגילין את האדם לעבירה ואלו הן אזנים עינים פה חוטם ידים רגלים הערוה והלב ואם שמר עצמו מעבירה זוכה לעלות למעלה משמונה רקיעים דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ואם עבר בהן עבירה נידון בשמונה דינין בחיבוט הקבר ובשבע מדורות של גיהנם:
ציצית עולה ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים תרי"ג לומר לך ששקולה מצות ציצית ככל התורה כולה. בכל עת יהיו בגדיך לבנים. בגימטריא זה ציצית לבגדיכם:
כל מצות ה' עולה תרי"ב אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום:

פרק טז

פסוק א
ויקח קרח סמך מחלוקת לפרשת ציצית שעל ענין ציצית חלק על משה:

ויקח קרח בגימטריא זה במקח רע. עושר שמור לבעליו לרעתו. בגימטריא עשרו של קרח לרעתו היה לו:

פסוק ב

ויקומו בגימ' לחלק. חמישים ומאתים. נ"ר רשעים ידעך:

קראי חסר יו"ד שעברו על י' הדברות:

אנשי שם בחכמה ובעושר ונתחייבו כדור המבול אשר מעולם אנשי השם:

פסוק ד

וישמע משה בגימטריא מלמד כי חשדוהו באשה:

פסוק י

ובקשתם ג'. ובקשתם גם כהונה ובקשתם משם את ה' אלהיך ובקשתם אותי וגו' בירמיה על הגלות כשתבקשו אותי בגלות בתשובה ותגאלו אז ובקשתם גם כהונה שהיא בטלה מכם כל זמן שאתם בגלות:

פסוק יא

תלינו עליו תלונו כתיב וי להם שהרהרו על רבם:

פסוק יד

העיני ב' במסורה העיני האנשים ההם ואידך העיני בשר לך מלמר שדתן ואבירם הטיחו דברים כלפי מעלה אלא שכינה הכ' עליהם ולפי הפשט העיני האנשים ההם תנקר שאתה רוצה לעשות אותנו עורים ועינים לנו שכבר אמרת להביא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש ועתה אתה אומר להמיתנו במדבר:

פסוק טו

אל תפן ג' במס' אל תפן אל מנחתם אל תפן אל קשי העם הזה אל תפן אל און פי' הם קשי עם ודבריהם דברי און לפיכך אל תפן אל מנחתם:

אחד מהם ד' במסרה ולא הרעותי את אחד מהם ואידך כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם. יהי נא דברך כדבר אחד מהם ודברת טוב אם לא כעת מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם באליהו פי' שמשה פייסו לקרח שידבר טובה ויחזור בו וכיון שלא רצה רמז לו שימות כעת מחר:

פסוק יט

ויקהל עליהם קרח כמו שנעשה לאהרן כשנמשח ואת כל העדה הקהל:

פסוק כא
כרגע ב' במסרה בהאי פרשה ואידך איך היו לשמה כרגע רמז למ"ד עדת קרח אין להם חלק לעוה"ב והיינו דכתיב היו לשמה כרגע ספו תמו ספו בעוה"ז תמו בעוה"ב:

פסוק כו
תספו ב' במסרה פן תספו בכל חטאתם ואם הרעו תרעו גם אתם גם מלככם תספו שאמר להם שאם לא יחזרו בהם שימותו הם וקרח גדולם:

פסוק כט
ימותון ב', כמות כל האדם ימותון והארץ כבגד תבלה ויושביה כמו כן ימותון פי' אחר שתבלה ויושביה ימותון שיבלעו הם תחתם:
ופקודת ג' במסורה הכא ואידך ופקודת משמרת ופקודת אלעזר בן אהרן בשביל שרצו ליכנס בפקודת אלעזר שבקשו כהונה ע"כ ופקודת כל האדם וגו':
ופקודת כל האדם יפקד אמר משה אם הקב"ה לא יעשה לאלו כמו שעושה לכל אדם שהוא פוקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים. אלא שיענישם מיד:

פסוק ל
בריאה ב' במסרה מתרי לישני ואם בריאה ומאכלו בריאה שהאכיל קרח לעדתו עד שהמשיכם אחריו כדאיתא בפרק חלק:
כי נאצו האנשים האלה ר"ת הכהן על שבקשו כהונה:

פסוק לא
ותבקע ד' במסורה ותבקע האדמה ואידך ותבקע הארץ בקולם ותבקע העיר דירמיה ודמלכים על ירושלים ותבקע הארץ בקולם והיינו דכתיב וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם ורמז להא דאיתא בעירובין שפתחה של גיהנם בירושלים ותבקע העיר פי' בירושלים שם ותבקע האדמה וירדו שאולה:

פסוק לב
האדם אשר לקרח. ס"ת חרם מלמד שעשאן חרם על שנתחברו לקרח:

פסוק לג
ויאבדו ב' במסורה הכא ואידך ויאבדו כלי מלחמה כיון שנאבדו נאבדו כלי מלחמה:

פרק יז

פסוק ג
את מחתות החטאים האלה בנפשותם שנתחייבו על עסקי נפשותם כדריש לקיש דאמר ר"ל מאי דכתיב בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שנימו בשביל חנופה שהחניפם קרח על עסקי לגימא חרק עליהם שר של גיהנם שנימו. חרק. אותיות קרח:
החטאים (**האלה**) שנים במסרה. החטאים האלה בנפשותם את החטאים את עמלק לומר לך כמו שאלו חטאו בנפשותם כך חטא עמלק בנפשו שראה כל הנסים שנעשו לישראל ונזדווג להם כדאי' במרש משל למי שראה אמבטי רותחת וקפץ לתוכה:

פסוק י
ויפלו ע ל פניהם. ולא התפללו כמו למעלה שלא היתה תפלה שגורה בפיהם וע"כ אמר כי יצא הקצף כדאמר ר"ח בן דוסא כשהיה מתפלל על החולים אם אין תפלתי שגורה כפי אני יודע שהוא מטורף:

פסוק יב
וירץ בא"ת ב"ש אותיות מגפה שרץ לעצור המגפה:

פסוק כ
יפרח ד' במסרה הכא ואידך צדיק כתמר יפרח. יפרח כשושנה. יפרח בימיו צדיק. מטהו יפרח זהו צדיק כתמר יפרח שכיון שמטהו יפרח יצא צדיק בדינו וזהו יפרח כשושנה ויהי כזית הודו וזהו כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן וכן יפרח בימיו צדיק שנאמר על המלך המשיח שבימיו תחזור הכהונה ויפרח מטה אהרן:

פסוק כג
פרח ציץ. שקדים. כנגד ג' שערערו על הכהונה קרח וירבעם ועוזיהו:
שקדים בגי' חשמונים דמז לחשמונים שהם מזרע אהרן ותתקיים הכהונה בידם:

פסוק כד
ויוצא משה את כל המטת חסר וי"ו שהיו יבשים כמו שהכניסם:

פסוק כה
לבני מרי מכאן למד משה שקראם ממרים:

פסוק כח
האם ב' במסורה. האם תמנו לגוע ואידך באיוב האם אין עזרתי בי וגו' שמי שאין לו אשה כדכתיב אעשה לו עזר כנגדו וכן מי שאינו לומד תורה כדכתיב שם ותושיה נדחה ממני חשוב כמת כדכתיב האם תמנו לגוע:

פרק יח

פסוק ד
ונלוו ד' במסרה הכא ואידך ונלוו עליהם רבים בחלקלקות ונלוו גוים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו וגו' פירוש ונלוו עליהם רבים בחלקלקות להצר לישראל כדכתיב ומן המשכילים יכשלו וגו' עד עת קץ אבל כשיבא הקץ ונלוו גוים רבים אל ה' וגו' והיינו ונלוו עליך ושמרו. כדכתיב ובני נכר אכריכם וכורמיכם:

פסוק ח
ואני הנה נתתי כדרך שנותנים שטר מתנה בדעת שלימה ובנפש חפצה:

פסוק ט
מקדש הקדשים מן ס"ת שמן כמו שדרשו רז"ל לרבות לוג שמן של מצורע:

פסוק יא
וזה לך תרומת מתנם וכן למעלה זה יהיה לך. שני פעמים זה עולה כ"ד רמז לכ"ד מתנות כהונה:

פסוק טו
פדה שנים במסרה אך פדה תפדה ואידך אח לא פדה יפדה היינו דאמר רבי יהושע רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים שניהם לכהן ואין האחד פוטר את חבירו והיינו אח לא פדה יפדה:

פסוק יט
תרומות ג'. כל תרומות הקדשים. הרי בגלבוע אל טל ואל מטר ושדי תרומות. ואיש תרומות יהרסנה. זהו שדרשו רז"ל אם דומה הדיין למלך שאינו צריך כלום יעמיד ארץ והיינו ושדי תרומות שנאמר גבי שאול. ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות והיינו כל תרומות הקדשים יהרסנה:

פסוק כו
והרמותם ממנו קרי ביה ממינו שאין תורמין ממין על שאינו מינו ולא מחדש על הישן:

פרק יט

פסוק ב

זאת חקת התורה סמך חוקת התורה לבהרימכם את חלבו ממנו רמז לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן שנייה לה לאוכלי תרומה ועוד רמז שהמחזיקים בתורת ה' יש להם מנות שאין נותנין תרומה לכהן עם הארץ:

לא תחללו וסמיך ליה חוקת התורה שת"ח שחוטא הוא חילול השם:

ולא תמותו וסמיך ליה חקת התורה דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה:

פרה אדומה בגימטריא זה על עון עגל:

לא עלה עליה על על כתיב חסר שאפי' לא משכה בעול אלא עלה עליה לבד פסולה:

פסוק ה

ושרף את הפרה לעיניו הפסוק מתחיל ומסיים בשריפה לומר שמרבים עצים בשריפתה:

פסוק ט

ואסף ג'. הכא ואידך ואסף המצורע ואסף נדחי ישראל המצורע איתקש למת וכשם שאפר הפרה מטהרת כך תפלת הצדיקים גם כן מטהרת. ואסף נדחי ישראל לעתיד אז ואסף את המצודע דכתיב אז ידלג כאיל פסח וכן לא יצטרכו לאפר פרה דכתיב בלע המות לנצח:

פסוק טו

פתוח ד' במסרה וכל כלי פתוח. שרשי פתוח אלי מים. קבר פתוח גרונם. אשפתו כקבר פתוח. היינו דאמרו ד' מדות בכלי חרס ניקב ככונס משקה נפסל מלקדש בו מי חטאת והיינו כלי פתוח האמור כאן אצל מי חטאת שאינו חשוב כלי. ועדיין כלי הוא לענין זרעים. ניקב כשורש קטן כלוף (פי' הוא מאכל עורבים) דהיינו מין קטניות טהור הוא לענין זרעים שאם היו זרעים זרועים בעציץ נקוב אינו מקבל טומאה והיינו שרשי פתוח אלי מים. ועדיין כלי הוא לענין זיתים. ניקב כמוציא זית טהור מסתם כלי חרס העומד לזיתים והיינו פתוח גרונם דסתם אכילה בכזית. ועדיין כלי הוא לרמונים. ניקב כמוציא רמון טהור מכלום והיינו אשפתו כקבד פתוח כלומר כשניקב כרמון ופתוח כמוציא רמון זורקין אותו לאשפה ואין שם כלי עליו עוד:

פסוק יז

אל כלי ב' במסרה. ונתן עליו מים חיים אל כלי ואידך ולא הורק מכלי אל כלי שצריך שתהא חיותן בכלי ולא שיוריקום מכלי אל כלי:

פסוק כא

במי ה במסרה. במי הנדה. אך במי נדה יתחטא. במי מריבת קדש. במי הירדן. אם התרחצתי במי שלג. זהו מה שדרשו ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא שכיון שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות ששכח להורות להם הלכות גיעול זהו במי מריבת כיון שבא לכלל מריבה טעה במי נדה. במי הירדן לומר שמי הירדן כמי נדה וצריכים ארבעים סאה והיינו כשמואל דאסר (בשבת דף סה) לטבול בנהרות שמא ירבו הנוטפין על הזוחלין ואינן מטהרין דרך זחילה. במי שלג לומר שיכולין לעשות מקוה משלג כדאיתא בפרק ז' דמסכת מקואות העידו אנשי מידבא על רבי ישמעאל שהיה אומר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחלה:

פרק כ

פסוק א

בחדש הראשון סמך זה לפרשת פרה שבראשון נשרפה הפרה וגם כמו שדרשו חז"ל שמיתת צדיקים מכפרת כמו פרה. פרה אדומה. בגימ' מכפר:

ותמת שם מרים ותקבר שם שם בגימטריא מכפר. שם בגימטריא אסור בהנאה הוא:

פסוק ג

וירב ב' במסרה. וירב העם ואידך וירב בנחל לומר שעשו מריבה על עסקי נחל שפסק מהם דהיינו הבאר שהיה מושך כנחל:

פסוק ה

העליתנו חסר וי"ו שעיקר התרעומות היה על משה:

ותאנה וגפן ורמון. ולהלן הקדים גפן דכתיב ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון. אלא בכל מקום מקדים גפן כדכתיב איש תחת גפנו ותחת תאנתו וכאן הקדים תאנה משום דסליק מפרה רמז למה שאמרו בררו משם עצי תאנה:

פסוק ח

והקהל את העדה אלו הטהורים הגדולים שבעדה והוא לא עשה כן אלא ויקהילו משה ואהרן את הקהל גדולים וקטנים:

פסוק י

פני הסלע פני בגימטריא כלפי מלמד שהיו כל ישראל אל פני הסלע פנים אל פנים והיה המועט מחזיק את המרובה:

המן ג' במסרה המן הסלע המן העץ כמו ששם הפר הציווי גם כאן נמי הפר הציווי ואידך המן הגורן או מן היקב כמו שהיה שם רעב גם כאן ארץ ציה בלי מים וסמך למ"ד עץ שאכל ממנו אדם הראשון חטה היה זהו המן העץ המן הגורן ולמ"ד אשכול היה דכתיב או מן היקב:

פסוק יא

ויך את הסלע הוא הכה לסלע אחד ונבקעו כל הצורים שבמדבר שנאמר יבקע צורים במדבר:

פסוק יב

לכן בגימט' מדה במדה:

פסוק טז

ויצאנו חסר יו"ד על ידי י' מכות הוציאנו משה:

פסוק יז

נעברה נא בארצך ובסיחון אמר אעברה נא. אלא אמר זכור מה שאמר עשו נסעה ונלכה ולכך אמר אחיך ישראל:

פסוק יח

פן בחרב אצא לקראתך והיינו דכתיב אני שלום וכי אדבר המה למלחמה:

פסוק יט

מכרם ג' במס' ואם מימיך נשתה ונתתי מכרם. ואעיד ביום מכרם ציד. על מכרם בכסף צדיק. בשביל שמכרו בכסף צדיק וצדו את אביהם ביום מכרם בפיהם ואמרו לו חיה רעה אכלתהו על כן ונתתי מכרם והוצרכו לשתות מימיהם בכסף:

פסוק כה

והעל ב' במסורה עיין מ"ש בפרשת וארא:

פסוק כו

והלבשתם ב' במסורה והלבשתם את אלעזר והלבשתם כתנות דאיכא מאן דאמר כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה כשם דוהלבשתם כתנות דהתם היתה במשיחה אף והלבשתם דהכא הי' במשיחה:

פסוק כח

וימת אהרן שם בגי' מלמד כי מת בנשיקה:

פסוק כט
ויראו בגימטריא בעננים:

פרק כא

פסוק ד
ותקצר נפש העם מלמד שראו כל הצרות שיבאו עליהם בגלות אדום ואיך ימשך הגלות: **ותקצר** ד' במסרה ותקצר נפש העם ותקצר נפשו בעמל ישראל ותקצר נפשו למות ותקצר נפשי בהם כיון שבאו לגבול אדום ותקצר נפש העם וידברו בה' ובמשה וקצרה נפשו בעמל ישראל שחטאו ותקצר נפשו למות שמת אהרן בגבול אדום וכן תקצר נפשי בהם דרישא דקרא ואכחיד ג' הרועים בירח אחד שדרשו אותו על אהרן ומרים ומשה שמתו שלשתן בחדש אחד:

פסוק ה
קלקל בגימ' זה רמ"ח, שנבלע ברמ"ח אברים:

פסוק ו
הנחשים לפי שעשו מעשה נחש שהוציאו לה"ר על המן:
את הנחשים לרבות כלבים וחיות רעות:

פסוק ט
וישמהו על הנס כדרך המייסר את בנו שמשים השוט שמכהו בו במקום גבוה כדי שיראה אותו בכל פעם וי [זכור:

פסוק יג
משם נסעו ולא אמר ויסעו מנחל זרד כדרך הכתוב בכל המסעות לפי שעל נחל זרד היו מקומות רבות דיבון גד ועלמון דבלתימה ונסעו הכל על הנחל ממקום למקום:

פסוק יד
את והב בסופה כמו יהב וכן הוה גביר כמו היה גביר פי' אשר ניתן לנו בסופה כלומר במהירות כמו כעבור סופה שבמהרה לקנו הון רב וזהו שכתוב במלחמות ה' דכתיב רק הבהמה ושלל הערים בזזנו לנו:
בסופה ב' ואת והב בסופה, ואידך בסופה ובשערה דרכו, זהו שתרגם אונקלוס בסופה כשיזכירו נסים של ים סוף דכתיב ה' בסופה וגו' וסופיה דקרא גוער בים סוף ויבשהו והכא נמי איירי ביבושת ים סוף:

פסוק טו
ואשד הנחלים ס"ת דם שהדם היה יורד מן ההרוגים שנהרגו בנחל:

לשבת שנים במסורה לשבת ער, לשבת אברם, שבזכות אברהם זכו לזה. ד"א היינו דאמרינן בגמ' נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה שהוא יכול להוציאה וילפינן מדכתיב מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען שלקח הגר והיינו לשבת ער שישב ערירי יכול לישא אשה אחרת וכמה מקץ עשר שנים:

ונשען שנים במסורה ונשען לגבול מואב, ונשען על ה' קדוש ישראל באמת, כיון שבאו לגבול מואב וראו הנסים שנעשו להם ונשען על ה' קדוש ישראל באמת:

פסוק יז
עלי באר ענו לה כשחזרו מן המלחמה חנו על הבאר ואמרו שירה במקום טהרה דכתיב בין משאבים שם יתנו צדקות ה':

ענו שנים במסורה עלי באר ענו לה, ענו לה' בתודה, שעל הבאר ענו לה בתודה ואמרו שירה:

פסוק כ
ומבמות הגיא קרי בא מות בגי דכתיב ויקבור אותו בגיא:

פסוק כב
אעברה בארצך ולא אמר נא כדרך שאמר באדום שלא רצה לפייסו כל כך ולא שלח לו אלא כדי לפתוח לו בשלום ועל כן לא השיב לו תשובה כמו שעשה מלך אדום אלא מיד יצא לקראתו למלחמה:

פסוק כז
על כן יאמרו המושלים בגימ' אלה המה המושלים ביצרם:

פסוק ל
אשר עד מידבא רי"ש נקודה ונשאר אש כי שרפה באש וניטל ראש שלה:

פסוק לב
ויורש כתיב ויירש, שלא הוצרכו להורישם אלא ברחו מעצמם:

פרק כב

פסוק ב
וירא בלק בא ללוק דמן של ישראל:

בן צפור שעף עליהם כצפור לקללם. וזהו כצפור נודדת מן קנה כן קללת חנם לא תבא. וירא. שראה שעמדה לו חמה למשה. וירא. שנתקדרה חמה מצינו ראייה לשון הבנה כמו וכל העם רואים וכן שמיעה לשון הבנה כמו כי שומע יוסף:

פסוק ג

ויגר ב' במסורה הכא ואידך וירא שאול אשר הוא משכיל מאד ויגר מפניו אף כאן בשביל שראה שישראל מצליחים ומשכילים בכל ירא מפניהם:

ויגר מואב והיינו דכתיב אילי מואב יאחזמו רעד:

פסוק ד

ילחכו ב' במסורה ילחכו הקהל ילחכו עפר כנחש בתרי עשר בפרשת רעה עמך בשבטך שמדבר מענין הגאולה והיינו דכתיב כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צור לומר כאשר נפל פחדם על כל האומות כן יהיה לעתיד:

פסוק ה

אל בלעם בן בעור פתורה בגימ' זהו פותר חלומות:

הנה עם יצא הנה עולה ס' לומר ס' רבואות יצאו:

יושב ממלי שיושב כנגדי ורואה אותי ואני איני יכול לראותו מפני העננים שמקיפים אותו:

פסוק ו

לכה נא בה"א כי ד' דגלים הם וערב רב יוצא אחריהם כזנב:

ארה לי פיו הכשילו שלבסוף קלל אותו:

מבורך ג' אשר תברך מבורך ואידך יהי שם ה' מבורך ואידך באיוב מלמד שהיה יודע לכוין השעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה והיה מקלל ומברך בה' וזהו יהי שם ה' מב ורך:

תאור ג' ואשר תאור. לא תאור את העם. ונשיא בעמך לא תאור. ודרשינן מיניה בסנהדרין הוא הדין לכל אדם ע"כ לא תאור שאסור לקלל כל אדם:

ואשר תאר יואר בגימטריא שקיללתה את מואב:

פסוק יב

לא תאור את העם בלעם אמר קבה לי והקב"ה השיבו לא תאור אפילו חסרון כל דהו:

פסוק יג

מאן ג' [דאיכא למידרש] מאן ה' לתתי מאן בלעם הלוך עמנו אשר מאן לתת לך בכסף מלמד שכוונתו להרבות לו שכרו וזהו מאן כדי לתתו בכסף פדיום להרבות שכרו:

פסוק כ
ואך את הדבר יכול אם ירצה לקלל האומות יקלל ישראל עמהם או אם ירצה לברך ישראל יברך העכו"ם ג' כ ת"ל אך חלק:

פסוק כב
בדרך לשטן מכאן שכל הדרכים בחזקת סכנה:

פסוק כג
ותט שלשה במס' בהאי ענינא תרי וחד ותט אשורנו מני ארחך למה ותט האתון בשביל ותט אשורנו שבלעם נטה מני ארחך שהיה חפץ לקללם והקב"ה רצה לברכם:

פסוק כז
ויך את האתון ולא קלל אותה לפי שהיה דעתו לקלל את ישראל ואין שני קללות ביום אחד דכתיב לא אוסיף לקלל. אי נמי מפני שלא הגיע הרגע של הזעם:

פסוק ל
ה לוא אנכי אתנך. מלא וי"ו ששה דברים אמרה לו לטעינה בעלמא אקראי בעלמא כדאיתא בפ"ק דע"ז דף ד':
רכבת עלי בגימטריא רבעתני:

פסוק לא
מלאך ה' בדרך בגי' גבריאל המלאך:

פסוק לב
הנה אנכי יצאתי לשטן יצאתי ממדתי ממדת רחמים שמלאך רחמים היה:

פסוק לג
אותכה כתיב בה"א בה' דברים חטאת:
ואותה החייתי מלא וי"ו שהשיבה אותו ו' דברים ונבראת ביום ו' בין ה שמשו ת:
(**לח ה**) **בפי** בגי' מלאך:
בפי בגי' הזמם שמלאך נתן זמם לתוך פיו כדי להחזירו אל בלק:

פרק כג

פסוק א
שבעה פרים ושבעה אילים וכן עשה איוב כי כן מנהג בני נח להקריב ז' ז' כנגד ז' מצות שלהם:

פסוק ג

על עלתך חסר וי"ו כי לא חפץ בם הקדוש ברוך הוא שא"ל טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב ר"ת ממזר פירוש משבעה פרים ושבעה אילים שהקריבו מואבים שבאו מממזרות:

יראני ב'. הכא ואידך אלהים יראני בשוררי מלמד שהיה בלעם שונא אותם וחפץ לקללם יותר מבלק והיה מתפלל עליהם אלהים יראני בשוררי:

וילך שפי בגימטריא חיגר ברגל. ד"א מלשון שף מדוכתיה משום שנאמר ותלחץ רגל בלעם אל הקיר:

שפי פ"א כפולה שפשפש וחפש באיזה שעה טוב לקלל את ישראל:

פסוק ד

ערכתי ב', הכא ואידך הנה נא ערכתי משפט כלומר שערך המזבחות כדי לערוך משפט עם ישראל:

פסוק ז

וישא משלו שהרים קולו שישמעוהו כל שבעים אומות כדי שיקנאו בישראל. וזהו מברך רעהו בקול גדול קללה תחשב לו:

מן ארם כלומר האיך אנו באים עליהם מארם לקללם ומארם יצא אברהם אביהם טעון בברכות שנאמר לך לך מארצך וכתיב ואברכך וגו' וכן יעקב הלך לארם טעון כל אותן הברכות שנאמר והנה אנכי עמך ושמרתיך וגו'. ד"א מן ארם שאלולי הם לא היינו בעולם שאנו מארם וכשנעקד יצחק נפקדה גם מלכה מנחור שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא. ואתה גם כן כפוי טובה שאלולי אברהם לא באת לעולם שבזכותו ניצל לוט מסדום ואני ג"כ כפוי טובה שאלו לא בא יעקב אל לבן לא היה לו בנים. ואנו באים מארם לקללם:

מן ארם בגימטריא אשל פירוש באים בזכות אברהם שנטע אשל:

ינחני ב' במסרה ינחני בלק ינחני במעגלי צדק כשבא אותו רשע לקללני הנחני במעגלי צדק שלא כעס:

ינחני בגימטריא לגיהנם:

מהררי קדם מהר שהעמידו קדמונים זה גל וזה גל וכרתו עליו ברית כדכתיב אם אני לא אעבור וגו' הגל הזה וגו' והוא שלח אלי לעבור הברית לקללם. ד"א מהררי קדם אני רואה שלא לקללם כי ההרים נהגו בהם כבוד דכתיב ההרים רקדו כאילים לכבודם ואני אקללם:

מהררי קדם בגימטריא מאבות העולם:

ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל הזכירם בשני שמותיהם אמר באיזה שם אקללם הקדוש ברוך הוא ברכו כשהיה שמו יעקב ושוב ברכו בשם ישראל א"כ באיזה שם אקללם. והקדוש ברוך הוא לא רצה לייחד שמו על קללתם שבקללתם כתיב ובאו עליך כל הקללות ובברכות כתיב יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ובכל משלח ידיך והיאך אקללם:

פסוק ט

כי מראש צרים אראנו אני רואה שנבראו קודם שנברא העולם והצורים:

כי מראש בגימטריא על הר המוריה. מראש צרים. בגימטריא מזכות אבות:

מגבעות בגימטריא הן האמהות:

לבדד ג' במסורה הן עם לבדד ישכון. שכני לבדד בתרי עשר בפ' רעה עמך בשבטך בענין הגאולה שבלעם היה מתנבא על הגאולה. כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני. שלא כעס כל אותן הימים על כן לבטח תושיבני:

לבדד ישכון ז' תגין על שי"ן דישכון לומר לך שישכון בארץ ז' עממים:

לבדד עולה לחשבון מ' לומר לך שישכון בארץ ישראל שהוא מהלך מ' יום:

לבדד ישכן עולה לחשבון ת"כ שרמז לימי בית שני:

ל בדד ישכן. בגימטריא בימי משיח:

פסוק י

מי מנה עפר יעקב כמו עופר האילים על שם כי נער ישראל ואהבהו וגו' וכן תרגם אונקלוס מן יכול לממני דעדקיא דבית יעקב:

עפר בגימטריא ערלה בחול רמז למה שנותנין העדלה בחול:

תמות ג' במסורה הכא ואידך תמות נפשי עם פלשתים ואידך תמות בנוער נפשם הוא בקש שתמות נפשו עם הישרים ולא היה כן אלא אדרבה מת מות פלשתים כלומר מות רשעים ובנוער כדאיתא אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם שבן ל"ד שנים היה כשהרגו פינחס:

ישרים בגימטריא אבות העולם: סופי תיבות של שמות האבות בגימטריא בלעם וזהו ותהי אחריתי כמוהו:

פסוק יג

וכלו ב'. הכא ואידך וכלו מחמדים והיינו דאמרו במס' נדה על דבר זה נסמית עינו של בלעם שאמר הקב"ה שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדבר זה והיינו וכלו לא תראה. בשביל שדיבר כנגד הקב"ה שכלו מחמדים נסמית עינו וכלו לא תראה:

פסוק כא
לא הביט און ביעקב שאין אותיות חט בשמותיהן של שבטים:

פסוק כד
הן עם הפסוק מתחיל בה"א ומסיים בה"א לומר שלא ימות משה עד שיהרוג לחמשת מלכי מדין:

פרק כד

פסוק ג
ונאם הגבר כד"א קרא גבר שדומה בלעם לתרנגול כמו שהתרנגול הוא נואף מכל כן בלעם רבע אתונו וכמו שהתרנגול יודע העתים כן בלעם ידע לכוון השעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה וכמו שהתרנגול דרכו לעמוד על רגל אחד כן בלעם חגר באחת מרגליו:

פסוק ד
יחזה נופל וגלוי עינים. ס"ת מילה. נופל בשביל הערלה שהיא מאוסה לפני הקב"ה:

פסוק ה
מה טבו אהליך. לפי שיעקב הוא באהל של מטה ובאהל של מעלה בכסא הכבוד. ששה תיבות בפסוק כנגד ששה אהלים. נוב וגבעון גלגל שילה ובית עולמים שנים:

פסוק ו
כאהלים נטע ה' עי"ן של נטע עקומה כי בזה העולם אין לישראל נטיעה קיימת רק לעתיד לבא:

פסוק ז
יזל מים בגימטריא יגדל מלך שאין מושחין המלכים אל על הנהר:

פסוק ח
אל מוציאו ממצרים אמר זה ב"פ לומר כשם שהוציאם ממצרים כן יוצאים לע"ל:
ועצמותיהם עי"ן תלויה לומר לך כי יעקור ז' עממים ולע"ל ס"ג אומות וזה הוא כולו ס"ג יחדו נאלחו:

פסוק ט
כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו ולמעלה אמר הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא למעלה הקדים לביא כי כן הדרך מתחלה יתגבר מעט כלביא ואחר כך יתנשא והולך כמו הארי שהוא מתגבר והולך וכאן הקדים ארי ללביא שרמז ג"כ שכב כארי בימי משה וכלביא בימי יהושע שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה:

מברכיך ברוך ואוררך ארור בלעם שהיה בלבו לקללם לכך סיים בקללה ויצחק בברכותיו של ויתן לך בברוך אוררך ארור ומברכיך ברוך. ע"כ לא אמר לו בלק לקללם יותר אלא אמר לו ברח לך:

פסוק יא

מנעך ב' במס' הכא ואידך אשר מנעך היום מבוא בדמים בשביל שמנעך מבוא בדמים שלא לקללם על כן מנעך מכבוד:

פסוק טו

בנו בער בער כתיב חסר וי"ו כי נבער מדעת שמאז לא דברה עמו שכינה:

פסוק טז

ויודע דעת עליון אמר כאן ויודע דעת עליון לפי שרצה לגלות ימות המשיח:

פסוק יז

ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת קרקר בא"ת ב"ש דג דג כגי' דוד:

פסוק יט

וירד מיעקב ב' כמס' הכא ואידך וירד מים עד ים דהיינו מלך המשיח שהתנבא על מלך המשיח:

פסוק כ

וירא את עמלק וישא משלו ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. ראשית גוים בגימטריא שנלחם בישראל:

פסוק כא

מושבך ג' במסורה הכא ואידך משמני הארץ יהיה מושכך ונפקדת כי יפקד מושבך אע"פ שאיתן ומשמני ארץ מושבך יפקד מושבך כי יבא אשור וישבך:

פסוק כב

עד מה ד' במסרה הכא ואידך עד מה ה' תאנף לנצח. עד מה ה' תסתר לנצח. ולא אתנו יודע עד מה. על גלות אשור. עד מה ה' תאנף לנצח ותסתר לנצח כי אין אתנו יודע עד מה. שיאמר לי מתי ישובו מגלות אשור כי אף כשחזרו גלות יהודה ובנימין לא חזרו עשרת השבטים:

פסוק כה

וישב למקומו ולא אמר הלך לדרכו שנטרד מדרכו וירד לגיהנם:

פרק כה

פסוק א
בשטים ל' כי תשטה אשתו:
ויחל העם מלמד שנתחללו מקדושתם. רבים חללים. [ומשתעי באשה זרה והוא ג"כ כינוי לע"ז] בגימטריא זה שטים:

פסוק ג
לבעל פעור בעל בגימט' צואה ובגימטריא ההבל ויהבלו:

פסוק ז
ויקח רמח אותיות חרם שעשאן חרם:

פסוק יא
השיב את חמתי מעל בגימטריא זהו את המלאך של אף ושל חמה:
בקנאו את קנאתי תגין על הקו"ף לומר שעטרו על שקנא לה'. ג"פ קנאה כנגד ג' עבירות שעשו לזנות וישתחוו ויצמד:

פסוק יב
לכן ב' ר"פ הכא ואידך לכן אמור לבני ישראל וזהו שאמר הקב"ה במצרים גן נעול אחותי כלה ועתה אתם קרובים לארץ ואתם, פרוצים בעריות:
לכן בגימטריא מדה במדה:
את בריתי שלום שלים כתיב והוא וי"ו קטיעא בפ"ג דקידושין כשהוא שלם. ד"א מתנה שלמה אני נותן לו י' מתנות במקדש י' במדינה (כי יו"ד במילוי גי' כ'). ד"א ו' קטיעא כי פנחס הוא אליהו וכן אליה כתיב חסר וי"ו ויעקוב מלא ו' שנטל ו' מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח ויגאל את בניו וזהו יגל יעקב ישמח ישראל ישמח אותיות משיח שישמח לימות המשיח ויחזור הוי"ו ויהא אליהו שלם:
שלום בגימטריא זהו '. משיח:
שלומיאל בגימטריא זה זמרי בן סלוא:

פסוק יג
ויכפר לכפר לא נאמר אלא ויכפר שעומד ומכפר על ישראל עד סוף כל הדורות:

פסוק יד
הכה ג' במסורה הכא ואידך הוכה כעשב ויבש לבי. הוכה אפרים. על ידי המדינית שהיתה בהם המגפה. וסיפיה דקרא כי שכחתי מאכול לחמי שעל ידי אכילת לחמי

טעיתי ונצמדתי לבעל פעור כדאיתא במדרש שהושיכו להם פונדקאות שהיו מוכרין להם מיני מאכל ומשקה. וכן הוכה אפרים על ידי פעור כדאיתא בתחלת הפ' (שם) המה באו בעל פעור וינזרו לבושת וגו':

פסוק יז
צרור את המדינים לשון יחיד והכיתם לשון רבים צרור כי על ידך היה שאמר לה אביה אל תבעלי אלא לגדול שבהם וזהו משה והכיתם לשון רבים ולא משה כי נתגדל במדין:

פרק כו

פסוק א
ויהי אחרי המגפה פרשה זו פתוחה שעשה הפסק בין המגפה למנין שלא תשלוט המגפה בפקוד אותם:

פסוק ב
לבית אבתם ולא אמר למשפחותם כמו למעלה לפי שנאמר בכל אחת משפחת החנוכי משפחת הפלואי וכן בכולם:

פסוק ו
לכרמי שנים הכא ואידך מה לעשות עור לכרמי מי הוא כרמי זה שנאמר בו לכרמי משפחת הכרמי כדכתיב כי כרם ה' צבאות בית ישראל:

פסוק י
ויהיו לנס שמחתותם היו לנס ולזכרון:
לנס ג' כמסרה ויהיו לנס. שורש ישי אשר עומד לנס עמים. שש ברקמה וגו' היה מפרשך להיות לך לנס זהו שאמר מקום נתבצר להם כשנפתחה הארץ נשאר מקום באמצע כמו הנס שהוא בראש התורן. כך נשאר מקום תורן. ומכאן רמז למאן דאמר שהיא אבידה המתבקשת שיעמדו לתחיית המתים לימות המשיח והיינו שורש ישי אשר עומד לנס עמים:

פסוק טו
הצפוני ב' במסרה הכא ואידך ואת הצפוני ארחיק מעליכם זהו שאליהו בא מבני גד שבד"ה [מ"א] י"ז מייחס אותו עם בני גד אז והצפוני ארחיק מעליכם שיתבטל יצר הרע:
לצפון הוא צפיון וכתיב צפון על שם שמשה שקבל עשרת הדברות צפון בחלקו:

פסוק כג
לפוה משפחת הפוני היה לו לומר הפוי וכתיב פוני לומר שכל ישראל פונים אליו ללמוד מתורתו:

פסוק כד
ישוב הוא יוב וקורא אותו ישוב בשביל שבעלי ישיבה היו:

פסוק כט
מנשה נתרבה בזה המנין עשרים אלף וחמש מאות וזהו שאמרו בני יוסף עד כ"ה ברכני ה':

פסוק לה
אלה בני אפרים בבני אפרים כתיב אלה על שם אלה אלהיך ישראל שיצא ממנו ירבעם שעשה שני עגלים ולכן כתיב ג"כ כן אלה בבני דן ע"ש ויתן את האחד בדן:

פסוק לט
לשפופם משפחת השופמי הי"ל השפופמי רמז שמת בנימין בעטיו של נחש שנאמר בו הוא ישופך ראש. ויש בפסוק זה פ"א בכל תיבה ותיבה לומר שהיה לו פה ולא גלה על אחיו במכירת יוסף:

פסוק סה
מות ימתו כתיב חסר קרי ביה מתו מיתות הרבה מתלוננים ועדת קרח:

פרק כז

פסוק ז
דברת ב' במסרה הכא ואידך ואני אשימם דוברות בים שהיו מלאות רוח אלהים וחכמות כים שהוא מלא כמו שדרשו חכמניות היו דרשניות היו:

פסוק יא
נחלתו לשארו אותיות נחלת שארו לו ואין שארו אלא אשתו. והיינו מה שאמרו חז"ל גורעין ומוסיפין ודורשין פי' גורעין הוי"ו מנחלתו ומוסיפין אותה על הלמ"ד של לשארו ונשאר לו הרי נחלת שארו לו ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו לו והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו:

פסוק יג
וראיתה כתיב בה"א מלמד שהראהו כל הארץ המערות והמתילות ואוצרות כסף וזהב שבה:

נאסף אהרן אחיך בגימטריא זהו בנשיקה:

פסוק טו
וידבר משה אל ה' לאמר אין פסוק אחר כזה בתורה א"ל לא תזכור כמה וידכר שדברת אלי:

פסוק טז
יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה.

פסוק יז
אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. באלו השני פסוקים יש עשרים ושמונה תיבות ולכן פרנס יהושע את ישראל כ"ח שנים וזה הוא שנאמר וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כ"ח לעשות חיל:
ואשר יבא ב' במסורה הכא ואידך ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עצים. לומר לך בין בישוב בין ביער בכל פעם צריך לבא לפניהם:

פסוק יט
וצויתה כתיב בה"א לומר לך שלמדו ה' חומשי תורה:

פסוק כ
מהודך בגי' הסוד לומר לך שמסר לו סוד המרכבה ומעשה בראשית:

פסוק כג
ויצוהו כאשר דבר ה' ביד משה צוהו שלא לבטל תורה ותמיד מפני המלחמה. ולכך סמך כאן פרשת תמידין:

פרק כח

פסוק א
משה לאמר צו את ס"ת תורה לומר שהעוסק בתורה כאילו הקריב קרבן:

פסוק ג
זה האשה ג' תגין על ה"א אחרונה של האשה לומר לך ה' מיני קרבנות נתתי לכם (חטאת. עולה. אשם. שלמים. תודה). והעולה חביבה מכלם ועסקו בחמשה חומשי תורה ומעלה אני עליכם כאילו הקרבתם ה' מיני קרבנות:
תמימים שנים ליום ר"ת תש"ל לומר לך שחשבון תש"ל תמידין קרבין לשנה:

ליום עלה תמיד קרי ביה עולה (בסגול) לומר לך ששוחטין אותו במקום שהיום עולה. כל עולת הכתוב במועדות כלם חסרים חוץ מעולת העצרת שהוא מלא רמז שבששה בסיון ניתנה תורה. בכל המועדות נאמר חג חוץ משבועות כי פעמים נדחה אם הוא בשבת (לבית שמאי) יום טבוח למחר אבל בפסח וסוכות יביא בחולו של מועד אבל שבועות תשלומין שלו אינו בחג. בכלם נאמר לחטאת חוץ מעצרת בשביל שניתנה בו תורה שמכפרת על לומדיה:

פרק כט

פסוק ב

בראש השנה כתיב ועשיתם עולה לריח ניחח לה' כו'. לומר עשו תשובה ואני מעלה עליכם כאילו הקרבתם כל הקרבנות. ובפסיקתא דורש כאילו נעשה בריה חדשה:

פסוק יא

ביוה"כ כתיב שעיר עזים א' חטאת ולא כתיב לכפר לפי שיוה"כ מכפר:

פרק ל

פסוק ב

ראשי המטות סמך ראשי המטות לנדרים ונדבות דכתיב לעיל לבד מנדריכם ונדבותיכם לומר לך שראשי המטות כופין להביא הנדרים והנדבות כדאמרינן אזהרה לב"ד שיעשוך. וכן רגלים על פי ראשי המטות נקבעים ועוד כשישראל בצרה ראשיהם נודרין כמו ביפתח. וכן שרי האלפים ונקרב את קרבן ה':

פסוק ג

נדרים בגימ' רוצח שהנודר חשוב כרוצח אם אינו משלם דבעון נדרים הבנים מתים:

פסוק ה

והחריש לה ב' במסורה דין ואידך בפרשה עצמה ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה היינו דאיתא בנדרים ושמע אישה פרט אם הוא חרש שהוא מדבר ואינו שומע שאינו מפר וילפינן אב מבעל:

פסוק יד

לענת ב' במסורה לענות נפש על מחלת לענות והוא ענין כלי שיר לומר שאם נדרה שלא לשמוע כלי שיר שבעלה מפר לה שחשוב כנדרי ענוי נפש כדאיתא במועד קטן (דף ט') שאף הזקנות נהנות מכלי שיר בת שתין כבת שית לקל טבלא ריהטא (כך הוא הל' שם):

פסוק יז
בנעריה אותיות נערה י"ב לומר לך בת י"א שנים ויום אחד נדריה נבדקין:

פרק לא

פסוק ב
נקם נקמת בני ישראל סמך זה לפרשת נדרים לומר לך שנודרים בעת צרה ומלחמה. ועוד אמרו המחריש לבתו ולאשתו ולא הפר להן הוא נכנס תחתיהן מדינים שהחטיאו את ישראל לא כל שכן שיענשו:
אחר תאסף לפי שראה מעשה מדינית ולא קנא לשם לכך נתלו חייב בנקמת מדינים:
אל עמיך מלא יו"ד לומר לך שביו"ד מקומות הוזכרה מיתתו בתורה:

פסוק ד
אלף למטה אלף למטה לכל מטה שני אלפים הרי כ"ד אלפים הלכו עליהם למלחמה כנגד כ"ד אלפים שהפילו מישדאל. הפסוק מתחיל באל"ף ומסיים באל"ף לומר לך שכלם היה להם לב א' לאביהם שבשמים:

פסוק ה
וימסרו מאלפי ישראל: שמסרו עצמן על קדושת השם להצלת ישראל:

פסוק ו
ויש לח אותם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס. והנשיאים לא שלח עמהם כדי שלא יתבייש שבט שמעון שנהרג נשיא משבט ו:

פסוק ח
ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב ביהושע

פסוק יג
או' ואת בלעם בן בעור הקוסם מלמד שהביאוהו לפי משה ודנוהו כדין מכשפה לא תחיה. יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות יש דרך ישר ר"ת עולה כ"ד וס"ת שכר. שכר כ"ד אלף שהפיל מישראל בעצתו:

פסוק יז
ידעת איש בגי' אין בתוליה חוזרין:
יודעת ג' במסרה הכא ואידך דיבש גלעד ואידך נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד והיינו דאיתא ביבמות שהעבירום לפני הציץ כל שפניה מוריקות בידוע שנבעלה והיינו נפלאים מעשיך שעל ידי נפלאות מעשיך נודע אם היא יודעת איש:

וכל אשה יודעת איש למשכב בגימ' אם היא בת שלש שנים ויום אחד:
ולא נפקד ממנו איש בגימטריא לעבירות:

פסוק יט
חנו ב' במסרה חנו מחוץ למחנה חנו עליה סביב. פי' אף על פי שאמר חנו מחוץ למחנה חנו עליה סביב דהיינו במחנה לויה כדכתיב והלוים יחנו סביב למשכן העדות דטמא מת מותר ליכנס במחנה לויה:

פסוק כא
ויאמר אלעזר הכהן משה דבר לראשי האלפים פ' טהרה והם לא היו בידם כלי מתכות אלא בגדים חשובים. אבל אלעזר הכהן דבר לאנשי הצבא וראה בידם כלים של תשמיש הנמצאים בבתים לכך הורה להם דיני גיעול. אי נמי לפי שהיתה ההזאה על ידו לכך הורה להם גם כן דיני גיעול:

פסוק כד
וטהרתם ב' הכא ואידך וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. שעם הלכות גיעול הורה להם גם כן טהרת הכלים שהיא בהזאה:

פסוק כו
מלקוח ב'. שא את ראש מלקוח היוקח מגבור מלקוח פי' היוקח מגבור מלקוח ואתם לקחתם מגבור מלקוח לכן שא את ראש מלקוח ותתן ממנו מכס לה':

פסוק ל
אחז ד'. הכא ואידך אחז לאלעזר וגו' אחז לאיתמר (בדברי הימים א') בענין המשמרות חור כרפס ותכלת אחוז בשביל שנעשו משמרות ל יעמוד על השיר נטלו א' אחוז מן החמשים. כרפס ותכלת אחוז מלמד אף על פי שלא נצטוו ליתן מכם אלא מן האדם והבהמה מעצמן נתנו מבזת המטלטלין דילפינן אחוז דהכא מאחוז דהתם:

פרק לב

פסוק א
ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד. כאן הקדים ראובן. ויאמר בני גד ובני ראובן הקדים גד. אלא תחלה הקדים ראובן שהיה הגדול ואחר כך הקדים גד שהיו גבורים והרוגיהם ניכרים דכתיב וטרף זרוע אף קדקד. ח"פ הוזכרו בני גד ובני ראובן בפ' זו וזהו נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך מבוחלת כתיב בחי"ת בשביל ח"פ שהוזכרו על נחלתן ליקח בראשונה אחריתה לא תבורך שגלו ח' שנים קודם לשאר השבטים:

פסוק יז
חושים ב' במסורה מתרי לישני הכא ואידך ובני דן חושים והיינו דאיתא בפרק מי שמת ודלמא כחושים של קנה פי' הרבה קנים יוצאים משורש אחד ולמעלה נפרדים זה מזה וכך פי' נחלץ כמו חושים של קנה שנאחזים זה בזה כך נחלץ למלחמה כי כן דרך הנלחמים להתקרב זה אל זה כדי שלא יפרידום האויבים:

פסוק כא
חלוץ ב' במסרה הכא ואידך חלוץ הנעל והיינו דאמרינן כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו שלא תזקק ליבם ולא תצטרך לחלוץ מן היבם ושמעינן מכאן שגם משה עשה כן וממנו למד דוד וזהו ועבר לכם כל חלוץ חלוץ הנעל:

פסוק כב
לפני ה' בפרשה ז"פ כנגד ז' שנים של כבוש:

פסוק כה
ויאמר בני גד הי"ל ויאמרו אלא הגדול שבהם דבר בשביל כלם:

פסוק לב
נחנו נעבור חלוצים הפסוק מתחיל ומסיים בנו"ן כלומר נעבור הירדן שהוא רחב נ' אמה. ויש בו י"כ תיכות לו' שכל י"ב שבטים יעברו:

נחנו ג'. נחנו נעבור בני איש אחד נחנו נחנו פשענו ומרינו. נחנו נעבור למה כי כולנו בני איש אחד נחנו ואם לא נחנו פשענו כדכתיב ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם:

פסוק מב
ויקרא לה נבח לה ג' לא מפיק ה"א ויקרא לה נובח בשמו שלא נתקיים לה זה השם. ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער שבקש לבנות ולא בנה. ויאמר לה בועז שלא דבר עמה הוא בעצמו אלא ע"י שליח לה כמו לא:

פרק לג

פסוק א
אלה מסעי מוצאיהם למסעיהם. ובתר הכי הפך וכתב ואלה מסעיהם למוצאיהם לומר שהכל היה ע"פ ה' בין מסע בין מוצא:

פסוק ג
ויסעו מרעמסס ובתר הכי כתיב ויסעו בנ"י מרעמסס מתחלה נסעו בערבוביא ערב רב ביניהם ואח"כ כשמספר המסעות כולם הזכיר בני ישראל כי הפרידו ערב רב מביניהם:

יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. לומר שגם ערב רב שהם מצרים יצאו ביד רמה לעיני שאר מצרים:

פסוק ד

ומצרים ב' ר"פ ומצרים מקברים ?? ומצרים ילד את לודים לומר שאפי' אותם שכבר מתו רובם נחטטו:

מקברים ב' ומצרים מקכרים מקברים את העוברים בפ' גוג והיינו דכתיב כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צוד:

פסוק ה

בסכות ששם נסתככו בענני כבוד:

פסוק ז

וישב על פי החירות ואינו אומר וישובו מלמד שכולם היה להם לב אחד לעשות כן ע"פ ציווי של משה:

על פי החירות ובפרשת ויהי בשלח אומר לפני פי החירות מלמד שאמר להם משה ע"פ ה' אני אומר לכם שתהיו בני חורין:

פסוק ח

ויסעו מפני החירות הי"ל מפי החירות אלא ויסעו ביד רמה מפני שהבטיחן שיהיו בני חורין:

פסוק ט

ויבאו אילמה ולא אמר ויחנו באילם מלמד שלא היה דעתם לחנות שם עד שנעשה להם נס שמצאו י"ב עינות מים ואז חנו שם:

פסוק יא

מדבר סין מתחלה נקרא מדבר סין ולבסוף נקרא סיני שנתוסף לו יו"ד כנגד יו"ד דברות. סי"ן ימים הי' משה בהר:

פסוק יב

בדפקה שם דפק לבם שלא היה להם לחם:

פסוק יג

באלוש נתן להם המן בזכות לושי ועשי עגות:

פסוק יח

ברתמה ע"ש המרגלים שנאמר חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

פסוק כא
ויחנו ברסה שנתרוססו שם:

פסוק כב
בקהלתה ע"ש ויקהל עליהם קרח את וגו':

פסוק כה
במקהלות ע"ש ויקהלו על משה ועל אהרן:
במקהלות ב'. הכא ואידך במקהלות ברכו אלהים דרשינן מיניה שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה על הים וזהו ויסעו מחרדה פי' מחרדת מצרים שהיה נוסע אחריהם ויחנו במקהלות מלמד שנעשו קהלות קהלות לו' שירה:

פסוק נב
ואבדתם ב' הכא ואידך ואבדתם את שמם. משכיותם. היינו בית עכו"ם שלהם והמאבד ע"ז צריך לשרש אחריה דכתיב ואבדתם את שמם:

פסוק נד
והתנחלתם ב'. הכא ואידך גבי עבד דעבד איתקש לקרקעות:
והתנחלתם ד"פ נחלה בפסוק שכל א' הי"ל בד' מקומות בהר ובמישור ובשפלה ובחוף הים והפסוק מתחיל ומסיים בנחלה לומר שבמקום שיצא הגורל אפי' רחוק זה מזה אין לשנות:

פסוק נה
ולצנינים לשון צנה שיבאו עליהם במגן וצנה:

פרק לד

פסוק יז
אלה שמות האנשים ולמטה פעם אחרת ואלה שמות האנשים. לומר שנאים בשמותם ונאים במעשיהם:

פסוק כא
אלידד בן כסלון הוא אלדד והוסיף לו יו"ד ע"ש הנבואה שנקראת כי' לשונות. [חזון. הטפה. דיבור. אמירה. צווי. משא. משל. מליצה. חידה. נבואה]:

פרק לה

פסוק ה
ומדותם מחוץ לעיר וגו' **אלפים באמה** שאלפים אמה יהיו חוץ משבעים אמה ושיריים. וזהו ומדותם מחוץ לעיר:

פסוק ח
ינחלו ג' במסורה הכא. ואידך לשמות מטות אבותם ינחלו. כבוד חכמים ינחלו. אשר ינחלו לשמות מטות אבותם ינחלו דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ וכן לשמות מטות אבותם ינחלו חכמים דבחמשה דברים האב זוכה לבנו וקתני בחכמה:

פסוק יא
בפ' מקלט כתיב ה' פעמים מקלט שיקלט ולא יהרג הנפש שיש לה חמשה שמות:

פסוק יז
באבן ג'. הכא ואידך והכה איש את רעהו באבן. באבן המלך. והכה איש את רעהו באבן אם הוא באבן יד צריך אומד שיהא בו כדי להמית שנאמר אשר ימות בה אבל אם הוא גדול כאבן המלך אין צריך אומד ממילא יש בו כדי להמית:

פסוק כב
הדפו ב' במסרה בלא איבה הדפו כי ה' הרפו. והיינו דאמרינן והאלהים אנה לידו משל לשני בני אדם אחד הרג שוגג ואחד הרג מזיד הקדוש ברוך הוא מזמנן לפונדק א' זה שהרג שוגג עולה בסולם ונופל על זה שהרג מזיד ונמצא הורגו בשוגג ונתחייב גלות וזהו בלא איבה הדפו ורוצה להתחזק ולעמוד ולא יוכל כי ה' הדפו:

פסוק כג
ויפל ג'. ויפל עליו וימות ויפל בקרב מחנהו ויפל ה' אלהים תרדמה כדאיתא במרש יותר ממה שהרג בהם שליו ע"י אכילה הרג בהם על ידי ירידה שירד ונפל על ראשם וזהו ויפל עליו וימות ויפל ה' אלהים תרדמה כדאיתא במדרש צדיקים אוכלים ומתים מיד רשעים יורדים למטתן ומתנונים והולכים עד שלשים יום וזהו ויפל ה' אלהים תרדמה שתרדמה נפלה עליהם וישנו שינת עולם:

פסוק כה
עד מות הכהן הגדול ג"פ כ"ג בפ' לומר אחד כהן גדול שנמשח ואחד מרובה בגדים ואחד כהן גדול שעבר כולם משיבין הרוצח במיתתן:

פסוק לג
יכופר ד'. הכא ואידך אם יכופר העון לכן בזאת יכופר עון יעקב בחסד ואמת יכופר עון שתשובה ויום הכיפורים תולין ומיתה ממרקת שנאמר אם יכופר העון עד תמותון לכן בזאת יכופר עון יעקב במה בחסד שנא' בחסד ואמת יכופר עון כדאמרינן רבה דעסיק בגמילות חסדים חיה שתין שנין:

פרק לו

פסוק ו
זה הדבר בגימ' בדור זה שלא נהג אלא באותו הדור:

פסוק ז
תסב נחלה בגימטריא זו היא בהסבת הבן לומר שהבן יורש את אביו:

פסוק ט
ולא תסוב נחלה בגימטריא זו היא הסבת בעל:

פסוק יא
לבני דודיהן בגימטריא להגון להם: